

KOMMUNEDELPLAN

IDRETT, FYSISK AKTIVITET OG NATUROPPLEVELSE 2016-2019

Vedtatt av kommunestyre 29. september 2016

INNHOOLD

1. Forord.....	3
2. Sammendrag.....	4
3. Innledning og bakgrunn for planen	5
3.1. Innledning	5
3.2. Bakgrunn	5
3.3. Planprosessen	6
3.4. Klargjøring av begreper	6
3.5. Forhold til andre kommunale planer	8
3.6. Stortingsmeldinger og andre sentrale føringer	10
3.7. Regionale føringer	13
4. Utviklingstrekk	14
4.1. Generelle utviklingstrekk	14
4.2. Utviklingstrekk i Gausdal kommune	14
5. Resultatvurdering av forrige plan	18
5.1. Handlingsprogram for anlegg og områder 2011-2014	18
5.2. Handlingsprogram for aktiviteter 2011-2019	18
6. Status og utfordringer	20
6.1. Status	20
6.2. Utfordringer	22
7. Kommunens idretts – og friluftslivspolitikkk	23
7.1. Hovedmål	23
7.2. Delmål med strategi	23
8. Handlingsprogram	25
8.1. Drift og vedlikehold	25
8.2. Prioritert handlingsprogram for anlegg og områder	26
8.3. Handlingsprogram for aktivitet	27
8.4. Langsiktig del	27
9. Vedlegg	28
9.1. Eksisterende anlegg i Gausdal kommune	
9.2. Kart over eksisterende og planlagte anlegg i Gausdal kommune	
9.3. Løypekart	

FORORD

Planen skal være et styringsverktøy for utvikling av anlegg og områder for fysisk aktivitet og naturopplevelse. Dokumentet gir en oversikt over status på anlegg og registrering av aktivitet. Planen konkretiserer kommunens målsetting for idretts og friluftslivspolitik, samt strategi og tiltak for å nå disse målene.

Kulturdepartementet stiller krav til at anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som det søkes spillemidler til må være innarbeidet i en kommunal plan. Hovedrevisjon av planen skjer hvert fjerde år, mens handlingsprogrammet for anlegg og områder rulleres hvert år.

Arbeidet er utført i tråd med plan – og bygningslovens bestemmelser og planen omfatter minimum de krav som departementet har satt.

SAMMENDRAG

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2016-2019 avløser tilsvarende plan for forrige fireårsperiode.

Anleggsutviklingen, dvs. utbygging og rehabilitering av anlegg og områder for naturopplevelse, idrett og fysisk aktivitet, vil fortsatt være viktig. Gode anlegg er imidlertid bare ett av flere virkemidler for økt fysisk aktivitet. Planen fokuserer derfor også på tiltak som er aktivitetsfremmende, som både kommunen og ikke minst frivillige lag/foreninger initierer.

Kapittel 3 beskriver bakgrunnen for planen og planprosessen, hvor bl.a. kulturdepartementets minstekrav til planens innhold er viktig.

Det er viktig at prosessen med kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet samordnes med det øvrige planarbeidet i kommunen og kapittel 3 viser også forholdet til andre kommunale planer. Dessuten tar kapittelet for seg sentrale og regionale føringer.

Kapittel 4 viser utviklingstrekk, generelt og for Gausdal kommune spesielt.

Kapittel 5 omhandler resultatvurdering av forrige plan.

Kapittel 6 viser statusen for den fysiske aktiviteten i Gausdal kommune og hvilke utfordringer en ser i den kommende planperioden.

Hovedmålet de neste årene vil være:

Hele gausdals befolkning skal ha mulighet til naturopplevelse, friluftsliv og å drive fysisk aktivitet i sitt nærmiljø.

Dette underbygges med delmål og strategier i kapittel 7.

Kapittel 8 tar for seg handlingsprogram for anlegg og områder og aktivitet. En del av tiltakene er konkretisering av tiltak ifra forrige plan og nye tiltak er forslått.

Kapittel 9 omfatter vedlegg til selve planen og oversikt over eksisterende anlegg og områder i Gausdal kommune. Plankart gir en oversikt over både eksisterende og planlagte anlegg og områder, mens løypekart viser løypeplanen i kommunen.

3. INNLEDNING OG BAKGRUNN FOR PLANEN

3.1. Innledning

Denne planen er en tematisk, kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse i Gausdal kommune. Planen skal revideres hvert fjerde år, og handlingsprogrammet skal rulleres årlig.

3.2 Bakgrunn for planen

Kommunedelplanen for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2016-2019 er en revisjon av kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet som ble vedtatt av kommunestyret i desember 2010.

Kommunedelplanen for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse skal være et politisk og administrativt verktøy for å styre utviklingen av anlegg og områder for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse i kommunen. Planen skal benyttes i administrasjonens daglige oppfølging av feltet idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.

Planarbeidet skal følge plan- og bygningslovens bestemmelser.

Kulturdepartementet har i sin veileder kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet (2014) satt følgende minstekrav til planens innhold:

- Målsetting for kommunens satsing på idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- Målsetting for anleggsutbygging og sikring av arealer for idrett og friluftsliv.
- Resultatvurdering av forrige plan, med statusoversikt.
- Vurdering av langsiktige og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet.
- Det skal gjøres rede for sammenheng med andre planer i kommunen.
- Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftsanlegg.
- Oversikt over forventede kostnader knyttet til drift og vedlikehold av planlagte anlegg.
- Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg.
- Lokaliseringen av eksisterende og planlagte anlegg, områder for friluftsliv og arealbehov for planlagte anlegg og friluftslivsområder bør framgå av relevante kart.

Planen skal dessuten tilfredsstillende minstekravene fra Kulturdepartementet i forhold til søknader om spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det kreves fra departementet at kommunene har en plan for idrett og fysisk aktivitet og at alle anlegg som søker spillemidler er tatt inn i denne. Anleggsutbyggingen er gjenstand for klare behovsvurderinger og planen skal følge opp langsiktige strategier og prioriteringer slik at en unngår at prioriteringer blir foretatt ut fra kortsiktige behov og særinteresser.

I tillegg til å være en plan for anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet, legges det stor vekt på tiltak for å opprettholde og øke den fysiske aktiviteten i befolkningen. Aktivitet både organisert og uorganisert er det endelige målet.

Kommunedelplan skal:

- Stimulere til økt fysisk aktivitet blant innbyggerne i Gausdal
- Styrke faktorer som bidrar positivt til folkehelsen
- Samordne og koordinere både innad i kommunen og i forhold til lag, foreninger og ulike offentlige instanser
- Legge føringer for å sikre arealer for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse

- Avklare oppgaver, ansvar og økonomiske forpliktelser ved utbygging, drift og aktiviteter.

3.3. Planprosessen

Formannskapet i Gausdal kommune vedtok i møtet 20.10.2015 oppstart, planprosess og framdrift av arbeidet med kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2016-2019. Planarbeidet er gjennomført i samsvar med bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

Planen ble behandlet parallelt i ungdomsrådet, råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne, samt planforum og formannskapet.

3.3.1. Organisering

Prosjekteier: Kommunestyret

Styringsgruppe: Formannskapet

Prosjektleder: Nisveta Tiro

Administrativ prosjektgruppe: Nisveta Tiro, rådgiver folkehelse og levekår Marit Lang –Ree

Finstad, rådgiver (teknisk enhet) Gudbrand Aanstad og rådgiver (landbruk)Sigbjørn Strand.

Medvirkningsarena: KFU, Idrettsråd, Ungdomsråd, Fjellstyret og andre relevante sammenslutninger og /eller enkelt organisasjoner.

3.3.2. Medvirkning

I planprosessen ble det lagt opp til en god medvirkningsprosess der alle interesserte og berørte parter fikk mulighet til å komme med innspill. Dette er avgjørende for at planen skal gjenspeile og reflektere status og behov for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse i Gausdal kommune. Det ble opprettet medvirkningsarena for å tilrettelegge for møter med relevante lag og foreninger, primært sammenslutninger og andre interessegrupper. Administrativ prosjektgruppe gjennomførte åpent møte med lag og foreninger. På kommunens nettside var det lagt til rette for innspill fra innbyggere.

Forslag til planprogrammet ble lagt ut til offentlig ettersyn i seks uker fra og med annonsering av oppstart av planarbeidet. Her fikk man mulighet til å påvirke planarbeidet og planens innhold. I tillegg ble det arrangert dialogmøter med ulike organisasjoner. Mot slutten av prosessen ble forslaget til ferdig plandokument lagt ut til offentlig ettersyn.

3.4. Klargjøring av begreper

Idrett – Fysisk aktivitet av konkurranse-trenings – og /eller mosjons karakter.

Fysisk aktivitet – Å bevege seg og bruke kroppen. Det kan inneholde både lek, hverdagsaktivitet,

Friluftsliv – Stortingsmelding nr. 39 definerer friluftsliv som opphold og fysisk aktivitet i friluft, i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Naturopplevelse – I plansammenheng forstås det som opphold i friluftsområder, parkanlegg o.l, og hvordan dette påvirker oss og vår psykiske helse. Begrepet omfatter også den delen av friluftslivet som ikke omfattes av fysisk aktivitet, men om avkobling, redusert stress, bruk av sanser.

Idrettsanlegg – i spillemiddelfordelingen opererer departementet med følgende klassifisering av idrettsanlegg:

- Nærmiljøanlegg
- Ordinære anlegg
- Nasjonalanlegg

Nærmiljøanlegg - anlegg eller områder for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og /eller oppholdsområder. Med nærmiljøanlegg menes kun utendørs anlegg. Anleggene eller områdene skal være fritt allment tilgjengelige for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen for øvrig. Nærmiljøanlegg kan lokaliseres i tilknytning til et skoleanlegg eller idrettsanlegg. Anlegget skal ikke utformes for å dekke behovet for organisert idrettslig aktivitet eller ordinær konkurranseidrett.

Ordinære anlegg – Hovedsak nært knyttet til konkurranse – og treningsvirksomhet for den organiserte idretten. Tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.

Nasjonalanlegg- Idrettsanlegg som tilfredsstillende tekniske og funksjonelle standardkrav for avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser.

Friluftsområder og friområder - Grønne områder som er tilgjengelige for allmennhetens frie ferdsel. Friluftsområder er store, oftest uregulerte områder som omfattes av allemannsretten. Friområder er avgrensede områder med spesiell tilrettelegging og opparbeiding for allmennhetens uhindrede rekreasjon og opphold.

Grønnstruktur – Veven av store og små naturpregede områder i byer g tettsteder. Den faglige definisjonen av begrepet er vid, og favner et bredt spekter av områder og naturinnslag.

En regner gjerne at grønnstruktur består av:

- Turdrag i byggesonen, parker, lekeområder, kirkegårder, allèer og andre opparbeidede grønne områder
- Store og små naturområder i byggesonen, som naturparker og «hundremeterskoger», også « restområder» med grønt preg
- Naturinnsalg og vegetasjon, bl.a. i privathager og fellesarealer i boligområder
- Romdannende grøntområder og viktige landskapselementer med naturpreg
- Områder langs vann og vassdrag og sjø
- Overgangssonen mellom bydeler eller tettsted og jordbrukslandskapet og natur- og markaområdene rundt
- Jordbruksarealer og kolonihager i byggesonen

3.5. Forhold til andre kommunale planer

3.5.1. Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026 ble vedtatt av kommunestyret 22. mai 2014.

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse er underordnet kommuneplanens samfunnsdel og det er viktig at disse samordnes, slik at vedtatte visjoner, mål og strategier i kommuneplanarbeidet gjenspeiles i kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse.

I kommuneplanens samfunnsdel presenteres fire satsings og flere innsatsområder.

De fire satsingsområdene er:

- Barn og unge – oppvekstmiljøet, kunnskap og kompetanse
- Lokal – og regional utvikling, til beste for Gausdal kommune og Lillehammer – regionen
- Aktivt folkehelsearbeid
- Utvikling av Segalstad Bru.

Innsatsområder mest relevante for kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse:

- Gausdal kommune tar en offensiv rolle for å styrke faktorer som bidrar positivt til folkehelsen, og svekker forhold som kan ha negative helsevirkninger. Og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Dette gjør vi gjennom tverrfaglig innsats i samarbeid med næringsliv, organisasjoner og frivillige.
- Gausdal kommune har fokus på barn og unge. Alle skal ha mulighet til å ta vare på og fremme egen helse, trivsel og mestring.
- Gausdal kommune legger til rette for samarbeid mellom aktører i lokalsamfunnet for å skape og videreutvikle gode inkluderende møteplasser for barn og unge.
- Vi planlegger og utvikler framtidens bomiljøer på en måte som gjør det enkelt og attraktivt for barnefamilier å benytte den nære naturen. Legge til rette for mer friluftsliv der folk bor.
- Vi samarbeider med en aktiv frivillig sektor. De er naturlige samarbeidspartnere i utviklingen av gode nærområder som inviterer til aktivitet og legger til rette for mer friluftsliv der folk bor.
- Kommunen stimulerer til at naturbaserte opplevelser blir en aktiv del av undervisnings – og læringsopplegget i ungdomsskole, barneskole og barnehage
- Det finnes lett tilgjengelige arealer som stimulerer barn og unge til allsidig aktivitet
- Det er tilrettelagt langs elva for trivelig opphold og aktivitet
- Det utformes gode møteplasser, «byrom» og «snarveier» med lett adkomst.

Kommuneplanens arealdel.

I kommuneplanens arealdel er betydelige områder avsatt til LNF – områder (landbruks- natur – og friluftsområder). LNF- områdene består av tre deler:

- LNF- 1: Sammenhengende, gode, lettdevedne jordbruksareal nede i bygda.
- LNF- 2: Arealer i dalbunn og dalsider.
- LNF- 3: Områder i fjellet med viktige friluftsliv-, vilt-, natur – og/eller landbruksområder.
- Videre er det avsatte områder med spesielle interesser knyttet hhv til naturforvaltnings- og kulturlandskapsinteresser.

- Følgende deler av vassdraget er markert på planen og gis vern av hensyn til kombinasjon naturvern- og friluftinteressene etter PBL § 20-4, pkt. 5: Espedalsvatnet, Veslesetervatnet, Dokkvatnet, Revsjøene, Gausa fra Lillehammer grense til elvemøte Jøra/Gausa (Vesleelva), deler av Gausa (Vesleelva), Raua og Finna, Svarthølen, Kråbølshølen og Børkhåghølen i Jøra. Tiltak som er til ulempe for gjennomføring av planen kan ikke finne sted i disse områdene. Tilrettelegging for friluftsmål er i samsvar med planen, jfr. PBL, § 20-6, 2. ledd.

Kommuneplanens handlingsdel

Innen samfunnsperspektivet vil oppmerksomheten rettes inn mot:

- Stedsutvikling Segalstad Bru.
- Næringsutvikling i henhold til næringsplanen.
- Folkehelse og helsefremmende faktorer.
- Kommunal planstrategi (med interkommunalt kapittel)

Folkehelse – kommunal planstrategi - oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Gjennom god planlegging og prioritering, skal kommunens innsats være rettet mot å utvikle det som skaper og fremmer helse i befolkningen, sånn at befolkningen både har mulighet og lyst til å ta gode helsevalg.

3.5.2. Kommunale delplaner

Det er utarbeidet mange delplaner til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. I det følgende tas inn elementer fra planene som synes mest relevante i denne sammenhengen.

Områderegulering for Segalstad Bru: Endringer for å tilpasse arealbruken i kommunesenteret til aktuelle behov i det lokale næringslivet, utvikle næringsområder, idrettsområder og trafikkløsninger med tanke på framtidig utvikling av Segalstad bru.

Endring av kommunedelplanen som berører idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er blant annet knyttet til:

- Det er innarbeidet noe mer detaljerte bestemmelser knyttet til arealbruken i planområdet
- Det er innarbeidet rekkefølgebestemmelse med særlig vekt på idrettsanlegg og barn og unges forhold.

Kommunedelplan for Skei 2010-2020 Gjennom kommunedelplan for Skei er det satt opp tiltak innenfor planområdet som skal finansieres gjennom utbyggingsavtaler og partnerskapsavtaler mellom Gausdal kommune og Skeikampen Pluss BA. Tiltakene er vist i en tabell nedenfor.

Tiltak	Utbyggingsavtaler nye områder	Skeikampen Pluss BA
Skiløyper, sykkel-og turstier	I tilknytning til utbyggingsområder	I fjellet
Skilting stier		X
Felles planfrie kryssinger skiløype/veg (kulverter)		X
2 rundkjøringer	X	(X)
Gang -og sykkelveger	X	(X)
Ny skistadion, lysløype	(X)	X
Gjerde for beitedyr i sentrum	(X)	X

Skøytebane	(X)	X
Oppgradering badeplass og fiskeplass	(X)	X

Langsua Nasjonalpark Verneplan for Langsua nasjonalpark ble vedtatt av Kongen i statsråd 11.03.2011. Langsua nasjonalpark er en utvidelse av tidligere Ormtjernkampen nasjonalpark. Verneplanen omfatter i tillegg vern av Espedalen og Dokkfaret landskapsvernområde, Oppsjømyra naturreservat, samt utvidelse av Hynna naturreservat. Hele verneplanen utgjør til sammen 1000 kvadratkilometer og en stor del av dette ligger i Gausdal. Formålet med vernet er å ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt og villmarkspreget naturområde som inneholder særegne og representative økosystemer og landskap som er uten tyngre naturinngrep. I landskapsvernområdene er videre noe av verneformålet å ta vare på og opprettholde et egenartet og vakkert natur og kulturlandskap der seterlandskapet med beitebruk, seterbebyggelse og setervoller, kulturminner, samt skog og annen vegetasjon utgjør en vesentlig del av landskapets egenart. Det står videre at allmenheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Av andre større og sammenhengende verneområder i Gausdal kan Grøtåsen og Djupådalen naturreservat nevnes.

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljøet eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta formålet med vernet. Bestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av stier, traseer for skiløyper, skilt, bruer, klopper og lignende i samsvar med forvaltningsplanene og forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppsetting av skilt og merking av nye stier og skiløyper i samsvar med forvaltningsplanen.

Kommunedelplan løyper i Gausdal kommune ble vedtatt i Kommunestyret 10.12.2015. Formålet med løypeplanen er å sikre et godt og bredt tilbud av løyper for både befolkningen og tilreisende i Gausdal kommune. Dette være seg skiløyper og løyper for hundekjøring. Gausdal har mange flotte natur og friluftsområder. Hensynet til natur og naturmiljø er bl. a ivaretatt gjennom et differensiert tilbud med preparerte løyper der det er stor utfart og kvista turløyper i de indre og mer sårbare fjellområdene. Kommunedelplan løyper er behandlet som en temaplan iht Pbl § 11-1. Den er ikke en del av kommuneplanens arealdel og vil følgelig ikke være juridisk bindende i forhold til arealdisponering. Det er utarbeidet eget løypekart med planbestemmelser, jf vedlegg 3.

3.6. Stortingsmeldinger og andre sentrale føringer

Stortingsmelding 26 Den norske idrettsmodellen (2011-2012)

Statens overordnede mål med idrettspolitikken er en visjon om *Idrett og fysisk aktivitet for alle*. Dette er en direkte videreføring av tidligere stortingsmeldinger. Visjonen er et uttrykk for at det ikke bare er idrett i regi av idrettsorganisasjonene som er berettiget offentlig støtte, men at også egenorganisert fysisk aktivitet er et av målene for statlig idrettspolitik.

Selv om det i visjonen er snakk om Idrett og fysisk aktivitet for alle, er det tre målgrupper som må vies ekstra oppmerksomhet. Dette gjelder barn og ungdom, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive. Virkemidler for å ivareta dette vil blant annet være:

- Økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, inkludert friluftsliv.
- Bidra til at den organiserte idretten får gode rammebetingelser slik at den kan

- oppretholde og videreutvikle sin primæraktivitet, spesielt i forhold til barn og unge.
- Legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv
 - Bidra til et godt aktivitetstilbud for grupper med behov for særlig tilrettelegging
 - Bidra til å opprettholde og utvikle idrettens om en viktig arena for inkludering

Tilskudd til investeringer i bygging og rehabilitering av idrettsanlegg vil fortsatt være statens viktigste virkemiddel. Anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstillende barns behov for Fysisk aktivitet vil derfor bli prioritert. Det tas videre sikte på å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon og som gjennom dette inviterer til spontan fysisk aktivitet. Det presiseres i meldingen at prinsippet om at det er de lokale prioriteringene som skal være styrende for anleggsutbyggingen da det er kommunene og fylkeskommunene som kjenner de lokale behovene.

Det legges vekt på friluftslivets betydning for fysisk aktivitet. Det er et sentralt mål at vi skal bli mer fysisk aktive i hverdagen, og økt fokus på tilskudd til anlegg og områder for egenorganisert aktivitet er prioritert. Dette betinger et nært samspill mellom Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet i forhold til økt tilrettelegging av friluftsområder i tilknytning til der folk bor.

Det pekes videre på at idretten er av stor samfunnsmessig betydning, både gjennom sine aktiviteter og gjennom sitt bidrag til sosiale fellesskap i nærmiljøet. Idretten har stor betydning for mange utsatte barn og ungdom, og er også viktig i forhold til inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne og integrering av minoritetsgrupper i lokalmiljøet. For å ivareta dette videre er det viktig at idrettsaktivitetene er tilgjengelig for alle uavhengig av økonomi.

Siden skolen er den eneste arena hvor en treffer alle barn og ungdom i aldersgruppen 6-15 år vil tilrettelegging av anlegg i nærheten av skoler, som gir flerbruksmuligheter ved at skolen daa kan bruke dem på tider hvor idretten ikke benytter anleggene bli prioritert.

Stortingsmelding nr. 18 (2015-2016) -Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet

Meldingen skal bidra til at enda flere driver med friluftsliv, og får oppleve friluftsliv som en kilde til bedre helse og høyere livskvalitet. Meldingen omfatter tiltak og føringer innenfor både motivering og rekruttering til friluftsliv, og innenfor forvaltning av områder for friluftsliv. Meldingen prioriterer friluftsliv i nærmiljøet, slik at alle kan delta. Barn og unge er prioriterte målgrupper. Meldingen inneholder også blant annet tiltak og føringer for å ivareta arealer for friluftsliv i fjellområder med stort utbyggingspress.

Stortingsmelding nr. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter

Meldingen presenterer strategier for å styrke folkehelsearbeidet og legge til rette for sunne helsevalg. Psykisk helse skal integreres som en likeverdig del av folkehelsearbeidet, arbeidet med livsstilsendring skal få en ny og mer positiv vinkling og det skal utvikles en moderne eldrepolitikk med vekt på aktivitet og deltakelse. Hensynet til befolkningens helse skal få større plass i steds-, nærmiljø- og lokalsamfunnsutviklingen. Utforming av utemiljøer har betydning for tilgjengelighet, fysisk aktivitet og psykisk helse.

St. meld. nr. 23 (2001 – 2002) Bedre miljø i byer og tettsteder

Meldingen tar for seg utfordringer byer og tettsteder står ovenfor når det gjelder fysiske omgivelser og trivsel, særlig for byer og tettsteder under vekst. Meldingen legger vekt på at endringene bør nyttes til å bygge opp under miljøvennlige bystrukturer og transportsystemer, forbedre de fysiske omgivelsene og legge til rette for helsefremmende aktiviteter. Samtidig må stedenes egenart og identitet, verdifulle kulturmiljøer, grønne strukturer og naturområder tas vare på og videreutvikles.

Stortingsmelding nr. 39 (2006-2007) Frivillighet for alle

Frivillighetsmeldingen ser på forholdet mellom frivillig sektor og staten. Den frivillige sektor er kjennetegnet ved et mangfold av aktiviteter, omfang og organisering innenfor de fleste samfunnssektorer. Nesten all virksomhet i idrettslagene er basert på frivillig innsats og Idretten er den største arenaen for frivillig innsats på fritiden. Dette skaper gode oppvekstmiljøer for barn og ungdom, fremmer trivsel og helse og er en viktig sosial arena. Det offentlige oppgave er å sørge for best mulig rammevilkår for den frivillige medlemsbaserte idretten og å legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet og trening. En sentral målsetning for staten er å styrke det frivillige lokale arbeidet.

Folkehelseloven

Lov folkehelsearbeid (folkehelseloven) trådte i kraft 1. januar 2012. Folkehelseloven gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter ansvar for å fremme folkehelse. Ansvaret for folkehelsen legges til kommunen som sådan og ikke som tidligere til helsetjenesten. Formålet med loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale forskjeller.

Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Folkehelseloven løfter frem fem grunnleggende prinsipper for folkehelsearbeidet:

- Prinsippet om å utjevne sosiale helseforskjeller
- Helse i alt vi gjør
- Bærekraftig utvikling
- Føre-var
- medvirkning

Læreplan for grunnskolen

Sett i forhold til grønnstruktur, fysisk aktivitet og naturopplevelse, trekkes følgende sentrale elementer ut fra læreplan for grunnskolen:

Det miljøbevisste menneske.

Opplæringen må fremme glede over fysisk aktivitet og naturens storhet, over å leve i et vakkert land, over landskapets linjer og årstidenes vekslings.

Prinsipp og retningslinjer for opplæring i grunnskolen.

Det er viktig for lokalsamfunnet at det blir lagt til rette for variert og allsidig bruk av skoleanlegget, slik at det kan være et samlingspunkt for ulike kultur og aktivitetstilbud. Opplæringen skal gi innsikt i sammenhengen mellom livsstil, levekår, miljø og helse. Den skal bidra til at elevene trives med fysisk aktivitet og friluftsliv og medvirke til at de tar vare på kroppen og utvikler gode helsevaner.

Natur og miljøfag

I småskoletrinnet skal elevene være med å velge ut et referanseområde i nærmiljøet som ramme for lek, aktiviteter og observasjoner. Også for mellomtrinnet framgår det at opplevelse i naturen og nærmiljøet skal prioriteres høyt. Kropp, helse og mangfoldet i naturen er to hovedmål som går igjen på alle klassetrinn i grunnskolen.

Kroppsøving

Kroppsøving er et allmenndannende fag som skal inspirere til en fysisk aktiv livsstil og livslang bevegelsesglede. Bevegelse er grunnleggende hos mennesket og fysisk aktivitet er viktig for å fremme god helse. Bevegelseskultur i form av lek, idrett, dans og friluftsliv er en del av den felles danninga og identitetsskapinga i samfunnet. Faget skal medvirke til at mennesket sanser, opplever, lærer og skaper med kroppen. Det sosiale aspektet ved fysisk aktivitet gjør kroppsøving til en viktig arena for å fremme fair play og respekt for hverandre. Elevene skal utvikle kompetanse gjennom et breitt utvalg av lek og aktivitetsformer, utvikle allsidighet og lære å praktisere og verdsette ferdsel og opphold i naturen. I faget skal elevene tilegne seg kunnskap om trening, livsstil og helse og bli motivert til aktivitet og trening. Faget skal gi elevene fysiske utfordringer og mot til å tøye egne grenser, i både spontan og organisert aktivitet. Opplæringa i kroppsøving skal ta vare på både tradisjonelle og alternative bevegelsesaktiviteter i faget og stimulere til eksperimentering og kreativ utfolding.

Aktsomhetssoner

NVE har på bakgrunn av digitale kart-data gjort beregninger for hele landet, som viser såkalte aktsomhetssoner for ulike typer naturhendelser, slik som snøskred, steinsprang, flom og jord- og flomskred (flom i sidevassdrag og bekker).

Etter bestemmelsene i Plan- og bygningsloven, må det gjennomføres nærmere undersøkelser før byggeaktivitet mm tillates innenfor disse områdene.

3.7. Regionale føringer

Regionalt handlingsprogram 2016 – Mulighetens Oppland

Av politiske mål fra handlingsprogrammet kan her nevnes:

- **«Folkehelse i alt vi gjør».** Som skoleeier, skal fylkeskommunen forebygge sosiale helseforskjeller. Fysisk aktivitet, gode møteplasser, friluftsliv, mestringsevne, sunne kantiner, gode levevaner og sosialt fellesskap er viktige stikkord her. Like muligheter til utdanning uavhengig av hvor du bor er med og utjevner sosiale helseforskjeller.

Strategiplan for idrett – Oppland fylkeskommune

Strategiplan for idrett ble vedtatt av fylkestinget i Oppland i februar 2012. Planen er avgrenset til å omhandle den organiserte idretten og skal gi en samlet oversikt over fylkeskommunens mål og innsatsområder. Hovedmålet er å styrke Oppland som idrettsregion.

Følgende satsingsområder prioriteres:

OFK ønsker å styrke en mangfoldig idrett lokalt og regionalt ved å:

- Inngå partnerskapsavtale med Oppland Idrettskrets
- Tenke nytt når det gjelder kompetanseheving i idretten
- Støtte opp under økt kompetanse og samarbeid for idrettene i Innlandet

OFK ønsker å bidra til utvikling av idrettsanlegg i fylket ved å :

- Gjennomføre en god prosess ved fordeling av spillemidler til idrettsanlegg
- Jobbe for enda bedre samordnet utvikling av store idrettsanlegg i Oppland

OFK vil i sterkere grad se på idrett som et ledd i regional utvikling ved å:

- Bidra til at det jevnlig gjennomføres store idrettsarrangement i Oppland
- Bedre utnytte potensialet rundt idrett, utdanning og arbeidsplassutvikling
- Synliggjøre Oppland gjennom toppidretten i fylket

4. UTVIKLINGSTREKK

4.1. Generelle utviklingstrekk

Fysisk aktivitet og mosjon er en av de vanligste fritidsaktivitetene i befolkningen. Til tross for at stadig flere trener og mosjonerer på fritiden, har det totale omfanget av fysisk aktivitet i befolkningen gått ned. Dette skyldes i stor grad at hverdagsaktiviteten går ned.

Helsemyndighetens anbefalte minimumsnivå når det gjelder fysisk aktivitet i forhold til helsegevinst er 30 minutter daglig aktivitet med moderat belastning. Dette gjelder for voksne og friske eldre.

Voksne som driver idrett eller fysisk aktivitet gjør dette egenorganisert eller i stadig større grad i private treningssentre.

Det viktigste det offentlige kan bidra med ovenfor den gruppen voksne som allerede er fysisk aktive, er utbygging av idrettsanlegg og sikring av områder der aktiviteten kan foregå. Også for inaktive vil en tilpasset og tilgjengelig anleggsutvikling være viktig.

Den viktigste tilretteleggingen for økt aktivitetsnivå for de som fra før ikke er fysisk aktive, er å styrke tilgangen på gode og tilgjengelige områder for enkelt friluftsliv i umiddelbar nærhet fra egen bolig.

Utviklingstrekk hos barn og ungdom

Barn og ungdom anbefales å være i aktivitet i minst 60 minutter hver dag. Det store flertallet av norske barn er med i norsk idrett på et eller annet tidspunkt, og mange deltar i flere idretter. Barn fra 6 til 12 år er den aldersgruppen som har flest aktive i norsk idrett.

Fra 12- 13 års alder er det jevnt fall i deltakelse i organisert idrett gjennom tenårene. Medlemskapstallene indikerer at det skjer noe i overgangen mellom barn og ungdom når det gjelder forholdet til den organiserte idretten. Det er viktig å påpeke at frafall i idretten ikke har en enkelt årsak, men skyldes en rekke ulike faktorer knyttet til barn og unges oppvekst, omgivelser og interesser.

Studier viser at norske barn og ungdom bruker en stadig større andel av dagen til stillesitting og en stadig lavere andel oppfyller de faglige anbefalinger om i gjennomsnitt minst 60 minutters daglig fysisk aktivitet.

Aktivitetsnivået synker kraftig fra 6 til 15 år. Blant 6 åringene er over 90 prosent av guttene og over 80 prosent av jentene i fysisk aktivitet mer enn 60 minutter per dag. Blant 9 åringene er tallene synkende og bare halvparten av 15-årige jenter og gutter er tilstrekkelig fysisk aktive.

Hovedutfordringen når det gjelder befolkningens fysiske aktivitetsnivå er å øke andelen voksne, eldre og ungdom som oppfyller anbefalingene til fysisk aktivitet.

4.2. Utviklingstrekk i Gausdal kommune

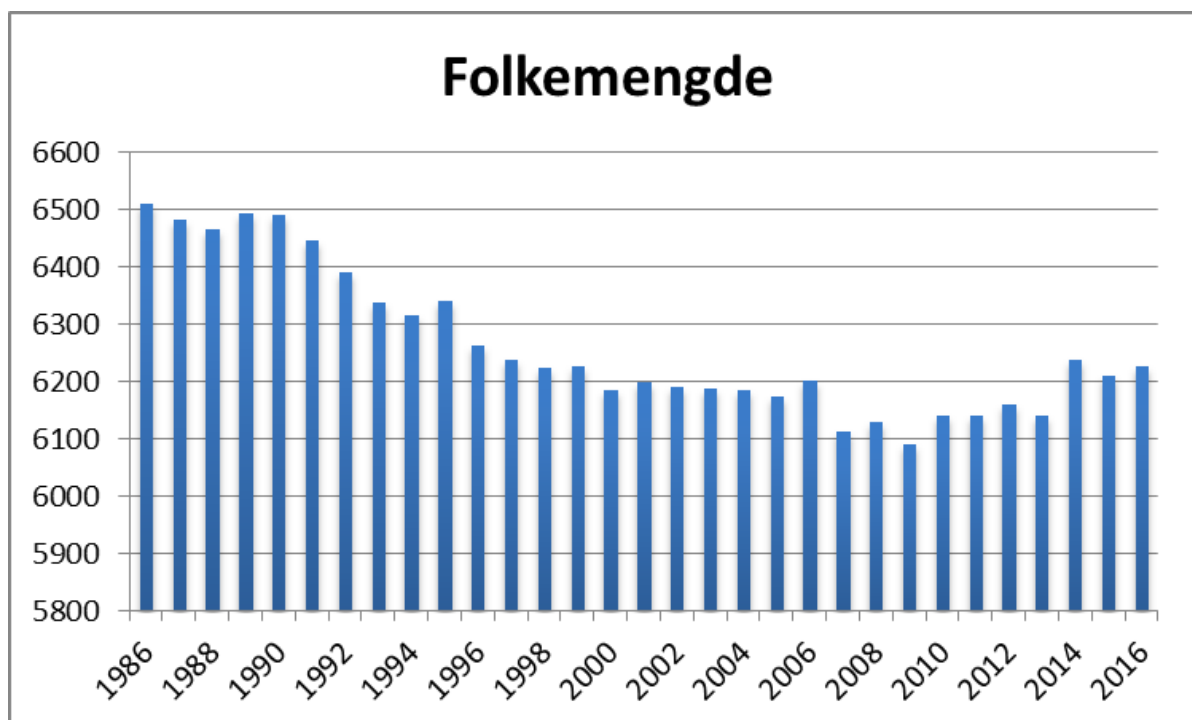
En helsevennlig utvikling av lokalsamfunn og nærmiljøer, tuftet på inkludering, deltakelse og medvirkning, danner grunnlag for et trygt miljø og et samfunn som fremmer en aktiv, trygg og frisk alderdom.

Folkehelse er et gjennomgående tema i kommunal planlegging i Gausdal, og kan påvirkes gjennom god kommunal planlegging og forvaltning. Kommunen skal gjennom planleggingen styrke faktorer som bidrar positivt til folkehelsen, og svekke forhold som virker negativt.

Folketallsutviklingen er avgjørende når behovet for nye anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv skal vurderes. Anleggsmassen bør også tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen.

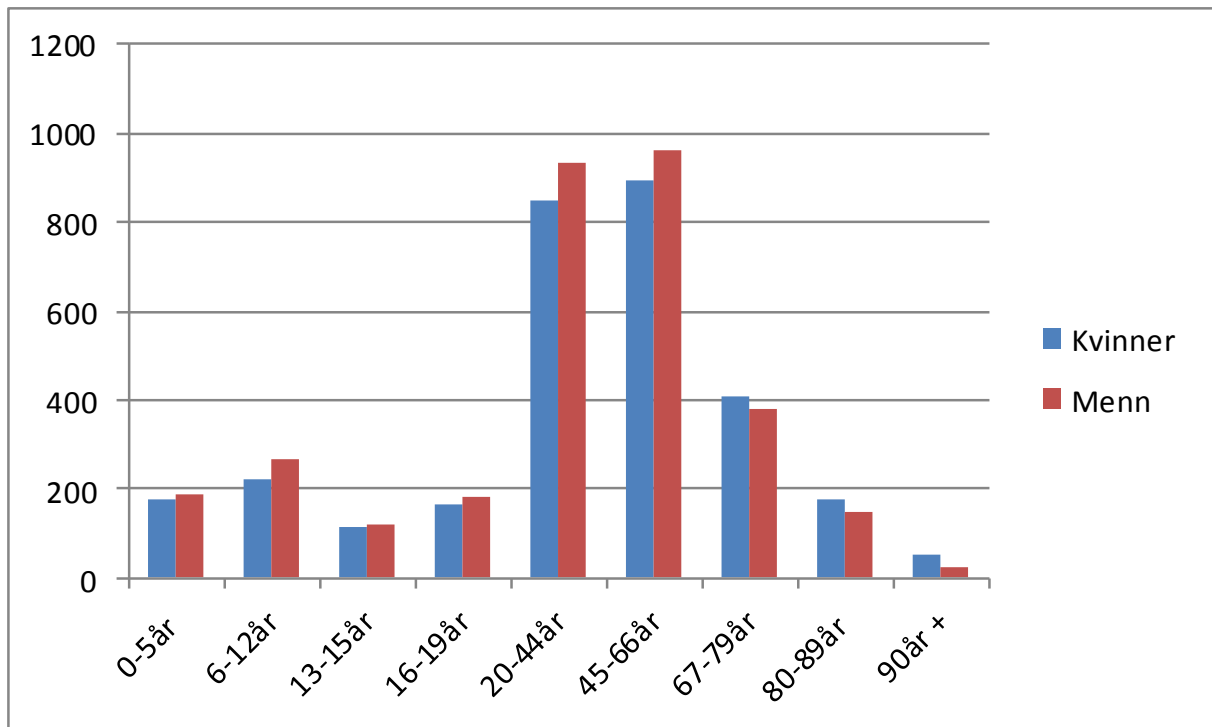
Kommunen opplever en svak, men jevn befolkningsvekst. Gausdal kommune vil ut fra SSB sin framskriving få en forholdsvis stor økning i antall eldre over 80 år fram mot 2040, og også flere yngre eldre. Antall barn og unge vil være forholdsvis stabilt dersom prognosen slår inn. Økningen i folketallet i Gausdal vil ut fra prognosene altså komme i de eldste aldergruppene.

Diagram 4.1: Folkemengde, 1986-2016

Kilde: SSB 2016

Diagram 4.2.: Befolkning etter kjønn og alder i Gausdal kommune per 1.1.2016.

Kilde: SSB 2016

Helserelatert atferd

Røyking og bruk av snus

Ung Data undersøkelsen fra februar 2016 viser at ingen av ungdomsskoleelevene røyker ukentlig og 1% prosent snuser ukentlig.

12% svarer at de får lov å drikke alkohol av foreldrene sine og 9% svarer at de minst en gang siste 12 måneder har drukket så mye at de har følt seg beruset.

4% har en eller flere ganger blitt tilbudt hasj eller marihuana men ingen har brukt hasj eller marihuana.

Kommunen driver et variert forebyggende arbeid knyttet til barn og unge og røyk/snus; Innsats via SLT, «Det er mitt valg» i samarbeid med Lions, Ørebro Prevensjonsprogram (ØPP)

Kommunen som arbeidsgiver er en stor arbeidsplass. Fra 2014 har kommunen innført røykfri arbeidstid, som et helsefremmende tiltak.

Innstramminger i tobakksskadeloven i 2013 og 14, med bl.a. tobakksfrie skoler og barnehager og røykfrie offentlige inngangspartier, vil bety mindre tilgjengelighet for røyking i arbeidstiden.

Frisklivssentralen tilbyr røykesluttkurs.

Trivsel

Elevundersøkelsen for ungdomsskoleelever viser at trivselen er god blant elvene i Gausdal, antall barn som mobbes er lavt og lavets på 10. trinn.

I direkte dialog med ungdom i Gausdal, sier flere at er bekymret for at man i mindre grad enn før møtes på fritiden, bl.a. fordi man kommuniserer via internett og sosiale medier. De sier at det er få uorganiserte møteplasser og aktivitet på tvers av alder.

Aktivitet

Det er godt dokumentert at befolkningen er for lite fysisk aktive, at utviklingen er negativ og at aktivitetsnivået i befolkningen er sosialt skjevfordelt. Ca 10 % av 6-åringene, 25% av 9-åringene, 50% av 15-åringene og 80% av voksne oppfyller ikke minimumsanbefalingene til fysisk aktivitet.

Inaktivitet er en stor helseutfordring, og arbeid for å øke aktivitetsnivået i befolkningen er sentralt i det overordnede folkehelsearbeidet, ikke minst inn i samfunns arealplanlegging. Helsekonsekvenser skal vurderes i alle beslutninger (Folkehelseoven), og er sentralt i Gausdals nye kommuneplan.

Den største helsegevinsten, både i form av livskvalitet for den enkelte og samfunnsøkonomisk, får en ved at inaktive blir moderat aktive(Helsedirektoratet).

I Folkehelse-og levekårsundersøkelsen, oppgir nesten halvparten av gausdølene at de er lett fysisk aktive 3 timer pr uke. Undersøkelsen viser også at de eldre er mest hverdagsaktive. 46% oppgir at de ønsker å bli mer aktive.

5. RESULTATVURDERING AV FORRIGE PLAN

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet i Gausdal kommune 2011-2014 ble vedtatt av kommunestyret 9.12.2010. Hovedrevisjon skal i utgangspunktet skje hvert fjerde år, mens handlingsprogrammet for anlegg skal rulleres årlig. Programmet har fungert som et styringsverktøy overfor lag og foreninger i forhold til hvem som kan søke spillemidler.

Resultatvurderingen av forrige plan gjelder til og med 2015 i og med at hovedrevisjonen har blitt utsatt til å gjelde fra og med 2016.

5.1. Handlingsprogram for anlegg og områder

Per 31.12. 2015 er det registrert 126 anlegg, for fullstendig liste se kap. 9. I forbindelse med utbyggingsprosjekter har det fra kommunens side vært viktig å holde et tett samarbeid mellom lag og foreninger og skoler.

Gausdal Arena I sammenheng med utbygging av videregående skole ble det sett på muligheter for å bygge en ny hall med tilknytning til Gausdalahallen, samtidig så man behovet for å rehabilitere eksisterende hall. Behovene for ny hall er sett i forhold til den videregående skole, idrettslag og foreninger som daglig benytter seg av hallen. Utbygging av Gausdal Arena startet i 2010/11 og ble ferdig stilt i 2015. Gausdal Arena rommer: flerbrukshallen, Gausdalahallen, spinningssrom, styrkerom, dansesal, klubbrom, ungdomshus, Frivilligsentralen og kulturskolen. Gausdal Arena brukes mye av lokale lag og foreninger samt en del til arrangement i regi av lokale lag og foreninger og andre.

Linflåa idrettspark Idrettsplassen ved Segalstad Bru, eiet av Gausdal idrettslag, ble omregulert til industriområde. I den sammenheng overtok Gausdal kommune eierskapet og ansvaret for utbygging av en ny idrettsplass ved Linflåa, mot at Gausdal idrettslag får en permanent bruksrett på anlegget. Linflåa idrettsplass består av stadionanlegg (friidrettsbane med natrugress fotballbane i midten) og kunstgressbane, klubbhus og lager med garasje. Linflåa idrettspark er åpen ca. 6-7 måneder og stengt gjennom vinteren. Det er høy aktivitet ved idrettspark.

I løpet av planperioden er det også realisert to nærmiljøanlegg prosjekter, skileikanlegg ved Follebu skole, skileikanlegg ved Mannstadjordet.

5.2. Handlingsprogram for aktivitet

Handlingsprogrammet for aktivitet i forrige planperioden hadde sju aktiviteter.

- 1) FYSAK (idrett i skole) , med oppstart i 2011 ment å være en videreføring av samarbeid mellom skolene. Gausdal kommune ved idrettskonsulenten og prosjektansvarlig for Lillehammerregionen hadde ansvaret for aktiviteten. Denne aktiviteten er implementert på ulik vis i den enkelte skole. Idrett i skole har kompetanseheving, aktiviteter og bygget opp aktivitetskiosk på alle skoler.
- 2) Idrett og SFO, Gausdal kommune og idrettsråd etablerer idrett i SFO. Oppstart 2011-2012. Arbeidsgruppa (Gausdal kommune, Gausdal videregående skole og Gausdal skilag) gjennomførte flere møter i løpet av vår – høst 2013. Utgangspunktet var å etablere en pilot i SFO – tida på Fjerdum skole, evaluere piloten for deretter eventuelt etablere tilsvarende ordning på flere barneskoler. Piloten ble ikke iverksatt. Det var enighet i arbeidsgruppa om å satse videre på idrett i skole og videreutvikling av nærmiljøaktiviteter.

- 3) Idrettsanlegg (kommunale), opprettholde minimum standard tilknyttet idrettsanlegg med sikte på å øke bruksfrekvens/bedre tilgjengelighet.
Gausdal kommune har drift og vedlikeholdsansvaret for flere anlegg i tett samarbeid med lag og foreninger.
- 4) Aktivitets og miljøtiltak for ungdom, Lag og organisasjoner, idrettsledere og foreldre har fokus på aktiviteter og tiltak som kan hindre at ungdom slutter med fysisk aktivitet i 15-20års alder. Kontinuerlig i lag og foreninger.
- 5) Foreldreengasjement, øke foreldre engasjement i idretten- Lag og foreninger jobber med dette hver dag. Ski-idrettene har tradisjonelt godt foreldreengasjement og det gjelder også i Gausdal. Kontinuerlig aktivitet i lag og foreninger.
- 6) Løypeplan – se vedlegg under kap. 9.
- 7) Fotballskole, Follebu fotballag etablerer aktivitetstiltak for 02 og 03 årganger.

6. STATUS OG UTFORDRINGER

6.1. Status

Gausdal kommune har mange tilbud innen organisert idrett.

Det meldes likevel fra de unge selv at det er behov for et større breddetilbud, dvs aktivitet «for moro skyld» med lav terskel for deltakelse. Mange fritidsaktiviteter oppleves for dyre til at alle kan delta.

Det er også behov for å legge til rette for mer uorganisert aktivitet, i samarbeid med ungdom, lag og foreninger. Ungdom sier at de i større grad ønsker å møte annen ungdom på fritida, gjerne på tvers av alderstrinn. Ungdommen peker selv på at ved å ikke delta i organisert aktivitet, kan man lett gå glipp av det sosiale fellesskapet.

Framtidens bomiljøer planlegges og utvikles på en måte som gjør at de som bor der ønsker å bevege seg mer. Kommunen ønsker å legge til rette for mer friluftsliv der folk bor og lever. Det innebærer bl.a. at nye innbyggere i kommunen på en enkel og trygg måte lett kan komme seg ut i hverdagen.

Det jobbes i samarbeid med frivillig sektor med god merking av turstier, enkle og tydelige kart, samt friluftsbaserte aktiviteter knyttet til disse.

Lag og foreninger jobber med tilrettelegging og merking av nærturer i samarbeid med kommunen. Disse skal være lett tilgjengelige og i nærheten av der folk bor. Her er det ønskelig å legge til rette for ulike aktiviteter i samarbeid med de som bor i og benytter områdene.

Gausdalsmodellen, Idrett i skole og Aktiv for andre er noen av kommunens satsinger mot barn og unge som bidrar til at det naturlige er å bevege seg.

Oppslutningen om lag og foreninger innen idrett og fysisk aktivitet har tradisjonelt vært stor i Gausdal kommune. Gausdal idrettsråd, paraplyorganisasjonen for idrettslagene i kommune, har per d.d. 14 medlemslag med totalt 2663 medlemmer. Veldig mange lag har ukentlige aktiviteter for sine medlemmer og andre. Lag og foreninger arrangerer ulike arrangement for eksempel lysløyperenn, turnturnering.

UtstysArena`n ble etablert i februar 2016 gjennom et samarbeid mellom Gausdal Lions Kvitsymra, Gausdal Frivilligsentral, NAV og Gausdal kommune. Utstysbanken låner ut aktivitetsutstyr to dager i uka.

Friluftsgesjonene i samarbeid med kommunen gjennomførte Friluftslivets år i 2015. Overordnet mål med året er å gi friluftsliv økt oppmerksomhet og at året skal gi varige resultater i form av økt deltakelse i friluftsliv i alle deler av befolkningen.

I tillegg til de ordinære idrettslagene finnes det et stort antall foreninger hvor fysisk aktivitet på forskjellig nivå og form er hel – eller delmål og ikke minst aktiviteter i regi av Frivilligsentralen. Linflåa idrettspark og Gausdal Arena er mye brukt av lokale lag og foreninger til både trening, kamp og arrangement.

Tabellen på neste side viser medlemstall fordelt etter alder og kjønn.

2015	M0-	M6-	M13-	M20-						M26-	K0-	K6-	K13-	K20-			Sum
	5	12	19	25		5	12	19	25	K26-	MSum	KSum	Total	unge			
Klubb																	
Sportwing Hang- og Paragliderklubb	0	0	1	4	40	0	0	0	0	1	45	1	46	1			
Follebu Skiklubb	3	24	18	2	67	0	22	15	1	44	114	82	196	82			
Follebu Fotballag	0	62	28	7	24	0	52	25	0	10	121	87	208	167			
Gausdal Alliansidrettslag	22	144	101	20	85	38	69	69	4	61	372	241	613	443			
Gausdal Trekkhundklubb	3	1	1	1	24	0	1	3	1	18	30	23	53	9			
Gausdal Fotballklubb	2	80	58	13	29	0	8	33	0	16	182	57	239	181			
Vestringen, IL	2	18	14	1	63	0	15	6	0	40	98	61	159	55			
Gausdal Ride- og kjørekl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Gausdal Håndballklubb	11	39	31	10	21	7	66	34	0	22	112	129	241	188			
Gausdal Turnforening	10	19	14	4	3	22	31	24	4	3	50	84	134	120			
Gausdal Friidrettsklubb	6	18	14	0	7	8	24	4	0	7	45	43	88	74			
Gausdal Skilag	4	27	15	3	46	8	6	8	0	35	95	57	152	68			
Skei Golf	0	4	33	45	252	0	1	10	12	126	334	149	483	48			
Gausdal Handbakklubb	0	0	0	12	31	0	0	0	0	8	43	8	51	0			
Sum:	41	292	227	90	576	45	226	162	18	322	1226	773	1999	993			

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder er et viktig kommunalt virkemiddel for å identifisere, utvikle og ivareta arealer for friluftslivet. For at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv i nærmiljøet og i naturen ellers, er det viktig å ivareta et bredt spekter av områder med forskjellige kvaliteter som gir befolkningen mulighet til å utøve friluftsliv ut fra egne preferanser og der de helst ønsker. Det er utarbeidet en egen metode for kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Friluftslivsområdene defineres som ulike områdetyper ut fra hvilken funksjon de har, for eksempel nærturterreng, grønnkorridor, store turområder uten tilrettelegging osv. Når disse friluftslivsområdene er definert og kartlagt blir de verdsatt som hhv *svært viktig*-, *viktig*- eller *registrert friluftsområde* ut fra ulike verdsettingskriterier som brukerfrekvens, opplevelseskvaliteter, tilgjengelighet osv.

Gausdal kommune har sammen med kommunene Øyer og Lillehammer søkt om støtte til et felles prosjekt med kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Det ble i 2015 gitt tilskudd for å sette i gang dette arbeidet og Gausdal kommune har startet opp arbeidet med kartlegging og verdsetting av sine friluftslivsområder.

6.2. utfordringer

Selv om oppslutningen i lag og foreninger innen idrett og fysisk aktivitet holder seg stabil i Gausdal kommune viser flere undersøkelser at befolkningen stadig blir mer inaktiv. Sammenheng mellom trivsel, helse og fysisk aktivitet er imidlertid klar og det vil derfor bli viktig å legge til rette for økt fysisk aktivitet i de gruppene av befolkningen som er minst aktive, samt jobbe for å forhindre at dagens aktivitetsnivå blir redusert. Fokus må rettes mot folkehelsegevinsten ved fysisk aktivitet og det må legges til rette for at hele befolkningen – uansett alder, kjønn eller sosial gruppe – er fysisk aktive. En satsing på forebyggende helsearbeid ved å stimulere og tilrettelegge for fysisk aktivitet vil være en viktig oppgave. For å oppnå dette er det viktig at kommunen og frivillige lag og foreninger samarbeider og utfyller hverandre slik at alle grupper av befolkningen nås. De inaktive og egenorganiserte er en særlig viktig målgruppe.

Gode anlegg er ett av flere virkemidler for økt fysisk aktivitet. Utvikling av anlegg og områder egenorganisert aktivitet og ikke minst lavterskeltiltak vil være viktige satsingsområder framover.

Den siste fireårsperioden (forrige planperioden) har anleggsutviklingen vært god i kommunen og innenfor de fleste organiserte aktivitetene finnes i dag moderne og tidsriktige anlegg. Dette vises også gjennom innspillene til planen, som viser en nedgang på planlagte anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet. Uavhengig av innspill til nye anlegg, rehabilitering av anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet, må disse til enhver tid vurderes ut fra behov, kostnader ved etablering og drift, sambruk og samlokalisering.

Undersøkelser viser at en stor del av aktiviteten den aktive befolkningen foretar seg, er å gå tur, sykle, ski, svømming og at hovedmålet med aktiviteten er å holde seg i form. Dette bør også gjenspeiles i utviklingen framover, hvor det bør satses på sikring av attraktive og tilgjengelige turstier, gang- og sykkelstier, grønne korridorer i alle områder i kommunen. Spesielt må dette vurderes i forbindelse med tettstedsutvikling, hvor det legges spesielt press på slike områder. Det er derfor viktig at det legges til rette for fysisk aktivitet og naturopplevelser i arealplanlegging og arealforvaltning. Herunder er også statlig sikring av friområder en mulighet.

I utforming av anlegg og områder er det viktig at det satses på universell utforming, slik at fysisk aktivitet faktisk er oppnåelig for alle. Bedret tilgjengelighet kan også oppnås gjennom kart, skilting

o.a. form for markedsføring av områder/anlegg, jfr. Løypekart og skiltingsprosjektet i Gausdal kommune gjennomført i 2014/2015.

Planen må brukes aktivt i samarbeidet med lag og foreninger. Den årlige rulleringen av handlingsprogram bør også ta for seg handlingsprogram for aktiviteter. Prosessen skal involvere idrettsråd som paraplyorganisasjon for lag og foreninger.

7. MÅL OG STRATEGIER FOR KOMMUNENS IDRETTS – FRILUFTSLIVSPOLITIKK

Kommunedelplanens mål for planperioden tar utgangspunkt i tidligere utgave av kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2011-2014. Det legges samtidig vekt på å forankre plandokumentets målsettinger i gjeldende kommuneplan og i sentrale stortingsmeldinger.

Kommunedelplan skal:

- Stimulere til økt fysisk aktivitet blant innbyggerne i Gausdal
- Styrke faktorer som bidrar positivt til folkehelsen
- Samordne og koordinere både innad i kommune og i forhold til andre aktører som lag, foreninger og andre
- Legge føringer for å sikre arealer for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse
- Avklare oppgaver, ansvar og økonomiske forpliktelser ved utbygging drift og aktiviteter.

7.1. Hovedmål

Hele Gausdals befolkning skal ha mulighet til naturopplevelse, friluftsliv og å drive fysisk aktivitet i sitt nærmiljø.

7.2. Delmål

Delmål 1: Gausdal kommune skal bidra til økt deltakelse i fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for innbyggerne ut fra egne forutsetninger og behov.

Strategier:

- ✚ Aldersgruppen barn (6-12 år) og ungdom (13-19år) skal prioriteres ved tilrettelegging for og planlegging av anlegg og områder for fysisk aktivitet
- ✚ Lavterskeltiltak og egenorganiserte aktiviteter skal ivaretas gjennom utvikling og utbygging av anlegg og områder.
- ✚ Videreføre ordningen med at skolene leies ut gratis til barn og ungdom.

- + Frivillige lag og foreninger skal stimuleres til å opprettholde og videreutvikle mangfoldet av aktivitetstilbudet
- + Alle grupper, også de med særskilte behov, skal ha mulighet til å delta på aktiviteter.
- + Nærmiljøanlegg ved barnehager, skoler og boområder skal prioriteres.

Delmål 2: Planen skal være retningsgivende for kommunens planarbeid der det skal tas hensyn til innbyggernes muligheter for friluftsliv, fysisk aktivitet og naturopplevelser.

Strategier:

- + Det skal i kommune- reguleringsplaner legges til rette for at alle skal få muligheten til å drive fysisk aktivitet ut fra egne premisser.
- + Tilrettelegging for fysisk aktivitet skal ivaretas i den kommunale planleggingen.
- + Det sektorovergrepene arbeidet innad i kommunen skal videreutvikles med fokus på helsefremmende og trivselsskapende aktivitet.

Delmål 3: Vedlikehold, rehabilitering og videreutvikling av eksisterende anlegg og områder for fysisk aktivitet skal prioriteres.

Strategier:

- + -eksisterende anlegg og områder tilrettelagt for fysisk aktivitet og naturopplevelse skal ivaretas og videreutvikles i samarbeid med lag og foreninger og brukere.
- + Ved rehabilitering og eller ombygging skal det vektlegges tiltak som bidrar til å øke bruksfrekvens og eller øke tilgjengelighet for nye brukere.
- + Ved drift, rehabilitering og videreutvikling av områder for fysisk aktivitet, skal miljømessige og estetiske forhold ivaretas.
- + -Det skal være et godt samarbeid mellom lag/foreninger, barnehager, skoler og institusjoner.
- + -Videreutvikle samarbeid mellom kommunen og idrettslagene, både gjennom prosjekt og drift av idrettsanlegg.

Delmål 4: Grønnstruktur skal videreutvikles som et identitetsskapende element og som arena for fysisk aktivitet og naturopplevelse

Strategier:

- + I all arealplanlegging og arealforvaltning skal det sikres areal tilpasset anlegg og områder for variert fysisk aktivitet og naturopplevelse som en del av bomiljøet/nærmiljøet. Ved omdisponering av slike arealer skal det skaffes erstatningsarealer.
- + Turstier, gang og sykkelstier o.l. skal sikre trygg adkomst til skoler, barnehager, idrettsanlegg og friluftsområder, samt utgjøre et attraktivt nett av trygge, opplevelsesrike og miljøvennlige ferdselsårer mellom sentrumsområdene, ut i utmark, kulturlandskap mv.

Delmål 5: Ved utbygging av nye anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv og naturopplevelser skal anlegg som ivaretar flerbruk, miljøhensyn og høy bruksfrekvens prioriteres.

Strategier:

- ✚ Skolens, idrettens og friluftslivets behov for arealer og anlegg skal samordnes.
- ✚ Det skal vektlegges utbygging av anlegg og områder som ivaretar mangfoldet av fysisk aktivitet og som ivaretar nye brukergrupper
- ✚ Universell utforming skal legges til grunn ved utbygging av anlegg og områder for aktivitet og opplevelse.
- ✚ Ved nyanlegg for fysisk aktivitet skal miljømessige og estetiske forhold ivaretas.

8. HANDLINGSPROGRAM

Handlingsprogrammet for anlegg, områder og aktivitetstiltak de nærmeste 4 årene er en del av plan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse. Handlingsprogrammet skal rulleres årlig og skal ta utgangspunkt i :

- Vurdering av nye behov for anlegg og områder, prioritert etter mål og strategier.
- Rammebetingelser ut fra kommunens økonomiske evne (økonomiplan) og øvrige betingelser som er lagt til grunn for tildeling av offentlige bevilgninger.
- Ivaretagelse av allmennhetens rettigheter og behov knyttet til utøvelse av friluftsliv
- Kommunens utbyggingsplaner og øvrige arealplaner.

8.1. Drift og vedlikehold

Gausdal kommune har drift og vedlikeholdsansvaret for:

- Gausdal Arena
- Svømmehall ved Gausdal ungdomsskole
- Nærmiljøanlegg ved skolene
- Turstier rundt de tre sentrene i kommunen (Forset, Follebu og Segalstad bru). Det er laget avtaler med lag og foreninger som tar seg av vedlikeholdet.

Linflåa idrettsplass (stadion og kunstgressbane) skal driftes av Gausdal idrettslag mot at de har Evigvarende bruksrett på anlegget. Follebu fotballag deler driften med Gausdal idrettslag på kunstgressbanen. Et driftsstyre for anleggene er opprettet med tilsyn fra Gausdal kommune. Det foreligger avtaler mellom partene på bruk, drift og vedlikehold. Driftsutgifter på anleggene beregnes å være rundt 300 000 kr til sammen per år. Anlegget er stengt i vintersesongen.

Flerbrukshallen er ferdigstilt i 2012. og Gausdal Arena er nå et komplett flerbruksanlegg. Gausdal kommune står for drift og vedlikehold. Driftskostnader er kr. 2,9 -3 millioner. Til sammen pr år.

I tillegg til drift/vedlikehold av egne anlegg yter kommunen tilskudd til ulike løypekomiteer (Skei, Værskoi og Svatsum) til oppkjøring av skiløyper – årlig kostnad ca. 160 000 kr. Kommunen står også for lønn til sjåfør og vedlikehold av løypemaskinen som eies av Follebu skiklubb, Gausdal skilag. Vestringen IL og Turløypekomiteen. Denne maskinen blir i hovedsak brukt til oppkjøring av løypenett i tilknytning til skoler og barnehager, lysløyper og til løypenett på Follbukjølen og Østringskjølen.

8.2. Prioritert handlingsprogram for anlegg og områder

K= kommunale midler/tilskudd SPM= spillemidler PR= private/egne midler

Anlegg	Sted	Eier/ansvarlig	Kostnad i 1000 kr.	Søknad om spillemidler/anleggstart – finansiering											
				2016			2017			2018			2019		
				K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR
A: Ordinære anlegg															
1.Skeikampen Skiarena, stadion og løype traseer c)	Skeikampen	Skei skistadion AS	6.843		2.161	4.682									
2.Rehab. Gausdalhallen	Segalstad bru	Gausdal kommune	6.300	4.213	2.087										
3.Gausdal Arena, klubbrom	Segalstad bru	Gausdal kommune	3.030	2.330	700										
4.Idrettshus, garderobeanlegg a)	Linflåa idr. park	Gausdal kommune	1.930	1.309	621										
5.Linflåa idrettspark, garasje med lager	Linflåa idrettspark	Gausdal fotballklubb	399		132	267									
6.Lysanlegg, stadionanlegg	Linflåa idr. park	Gausdal kommune	903	602	301										
7.Skeikampen skiarena, skiskytteranlegg, rulleskiløype d)	Skeikampen	Skei Skistadion AS	19489		3 100	16. 389									
8.Svømmehall b)	Gausdal u-skole	Gausdal kommune	4.403	3.203	256										
9. Åpen speider hytte	Follebukjølen	Speidergruppe							X	X	x				
10. Basisaktivitetshall f)		Gausdal Turnforening							X	X	X				
B: Nærmiljøanlegg															
1. Skileik/helårsanlegg e)	Fjerdum	Gausdal skilag	x												
2. Lysløype i Engjom , oppgradering	Engjom	Skilag	X				X	X	x						
3. kremmerlibakken , snøproduksjon		Skilag	X				X	X	x						
Totalsum A+B			43.297	11.657	9.358	21.338									

a) Kr. 23 000,- reduseres på søknadssum pga avkorting. Sak 10/992-8. b) Tilleggsbevilgning. Tidligere utdelt spillemidler kr. 944 000. c) Søknaden inneholder: skistadion, sprinttrase, rød og blå skiløype og oppvarmings – tilførselsløype d) Søknaden inneholder: skiskytteranlegg,, lysanlegg ogMålhus/ speakerbu

e) Utsatt i påvente av skoleutbygging, KS sak 37/13. Gausdal Skilag planlegger å være ferdig med planer for skileikanlegg i løpet av 2016. Gausdal Skilag blir involvert i planarbeidet for uteområdet fro den nye skolen. F) Gausdal Turnforening eier utbyggingsprosjektet og er ansvarlig for realisering herunder også lokalisering av anlegget.

8.3. Handlingsprogram for aktivitet

Gausdal kommune skal legge til rette for at alle gis anledning til å utøve fysisk aktivitet gjennom idrett, friluftsliv, mosjon og lek på ulike nivåer. For å oppnå dette må kommunen ha et bredt samarbeid med lag og foreninger. Kommunen skal ikke overta det frivillige lag og foreninger gjør, men bidra til at de får forutsetninger til å utøve og videreutvikle sine aktiviteter. Tiltakene i handlingsprogrammet skal medvirke til at Gausdal kommune oppnår sin målsetting om at alle innbyggere i Gausdal skal stimuleres til å få en livslang interesse for å utøve fysisk aktivitet.

Tiltak	Kommentar	Ansvar	År
Åpen Hall	Gausdal Arena holder åpen kveld for uorganisert aktivitet. Gausdal kommune stiller hallen til disposisjon, lag og foreninger tar på seg ansvar for å ha voksne til stede og holde kiosken åpen.	Gausdal kommune, idrettsråd og ungdomsråd etablerer samarbeid om igangsetting av tiltaket.	2017-
Tilgjengelig utstyr	Det etableres en ordning der lag og foreninger kan, etter bestemte rutiner, låne utstyr til større vedlikeholdsarbeid. Kommunen initierer møte om igangsetting av tiltaket.	Gausdal kommune og lag og foreninger	2017-
Opparbeiding av anlegg og områder til sesong bruk	Kartlegge hvilke anlegg og områder tiltaket skal gjelde og hvor ofte. Diskutere og avklare ansvar og oppgaver mellom kommune, lag og foreninger og Vel. Kommunen initierer møte om igangsetting av tiltaket.	Gausdal kommune, lag og foreninger og Vel	2016 –
Samarbeid om frivillig innsats	Lag og foreninger ønsker en kontaktperson fra kommunen som kan være med å jobbe med koordinering av frivillige og aktivitet.	Idrettsråd og Gausdal kommune	2017-
Ung frivillighet	Vi må ta være på arven fra YOG 2016 og jobbe aktivt med ung frivillighet. Enkelte miljøer i idretten (Gausdal skilag freeski) har kommet langt med dette arbeidet. Ved målrettet innsats vil flere miljøer gjennom dette kunne bedre arbeidet med punkt 4) i forrige periodes handlingsplan for aktiviteter: Aktivitets- og miljøtiltak for ungdom, bedre samspillet mellom generasjonene og sikre frivilligheten i framtida.	Idrettsråd og Gausdal kommune	
Aktiviteter for integrering og inkludering av flyktninger	Arbeide for å koordinere aktivitet og for å få flere frivillige.	Frivilligsentral og Idrettsråd	2017-
Kartlegging og verdisetting av friluftsområder	Arbeidet er igangsatt i samarbeid med de andre kommunene i regionen	Kommunen	2015- 2017
Utarbeiding av friluftskart	Arbeidet er igangsatt.	Turløypekomiteen	

Kostnader knyttet til aktiviteter i handlingsprogrammet synliggjøres i løpet av 2016. Behov for nye økonomiske ressurser tas med i budsjett arbeidet for 2017.

8.4. Langsiktig del

Liste over uprioriterte anleggsprosjekter og områder for friluftsliv 812 år)

Anlegg	Sted	Eier/utbygger	Kostnader
Skileikanlegg/terrengløype	Linflåa-Jøra	Gausdal Skilag	X

Turløype Linflåa	Linflåa mot kremmerlibakken	Gausdal idrettslag/skilag	X
Gang/sykkelveg	Granbakken / Segalstad Bru)- Forset sentrum	Statens Vegvesen	x

9. VEDLEGG

9.1. Eksisterende anlegg i Gausdal kommune

9.2. Plankart (Kart over eksisterende og planlagte anlegg i Gausdal kommune)

9.3. Løypekart